

פרשת נשא

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

השבוע נמשיך לעסוק בספירת משפחות הלויים נושאי המשכן וכליו • הנזיר, הפורש ונבדל מתענוגות העולם • ולבסוף גם - ברכת הכוהנים

פרשת נשא ממשיכה לספר על ספירת משפחות הלויים שנשאו את המשכן וכליו. בסוף הפרשה הקודמת ('במדבר') נמנו בני משפחת קהת שנשאו את הארון וכלי הקודש, ואילו בפרשתנו נמנים בני גרשון הנושאים את יריעות המשכן ומכסהו, ובני מררי שתפקידם היה נשיאת קרשי המשכן יתדותיו ואדניו. נוסף לנשיאת המשאות היו הלויים משוררים ומזמרים בעת עבודת הכוהנים במצולתיים ובכינורות.

ביום הקמת המשכן שרתה השכינה במחנה, ובני-ישראל נצטוו לשמור על קדושתו על-ידי שילוח האנשים הטמאים בימי טומאתם.

המחנה כלל שלושה חלקים; מחנה השכינה - תוך אוהל-מועד מקום עבודת הכוהנים. סביב לו - מחנה לוויה, מקום הלויים, וסביב לו - מחנה ישראל. בהתאם לכך ישנם שלושה סוגי טומאות ועל פי מידת החומרה נקבעת מידת ההרחקה. צרוע - משתלח מחוץ לכל המחנות. זב - מותר לו להמצא במחנה ישראל אך הוא מורחק מיתר המחנות. טמא נפש (טמא מת) - מותר גם במחנה לוויה ומורחק רק ממחנה שכינה.

(יש לזכור שבימינו, שכולנו טמאי מתים, יש איסור חמור להיכנס למקום הר הבית - מחנה שכינה - אף-על-פי שבית המקדש חרב).

גזלן צריך להשיב את גזלתו. ומה יהיה אם הגזלן הוא גר שמת לפני שהספיק להחזיר? הרי אין לו יורשים? - אלא, אנו אומרים שהקב"ה "קנה" את רכושו של הגר ונתנו לכהן העובד בבית המקדש. לכן יש להחזיר את הגזילה לכהן.

"אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות" - כך גם קרה לאותה אישה שזלזלה בערכי הצניעות ובעלה חושד שבגדה בו, לאחר שהתרה בה בפני עדים שלא תעשה זאת. התורה מכנה אותה בשם "סוטה", וזאת אחר שנחשדה כי סתה מדרך הישר. היא נקראת אל הכהן שברשותו האמצעים לבדוק האם יש אמת בטענותיו של הבעל. בתחילה נחקרת האישה ואף משביעים אותה על גרסתה. אולם אם היא ממשיכה לדבוק בדעתה לוקח הכהן מים מקודשים, מערבם עם עפר קרקע המשכן ומשקה אותה מן המים. אם היא אכן נבעלה ונטמאה לאיש אחר גורמים לה המים לכאבי בטן איומים וייסורים גדולים ושמה שגור בפי כל העם לרעה, אך אם טהורה היא - המים לא ישפיעו עליה. אדרבה, אם עד עכשיו ילדה באופן קשה ובצער גדול - מעתה תלד בקלות וברוח.

חלקה הבא של הפרשה - פרשת נזיר - מתייחסת לאדם שהחליט לפרוש ולהבדל מתענוגות העולם ובכך להתרחק מן העבירה. אין פירוש הדבר שהנזיר חייב להרחיק את עצמו מחברת אנשים ואף לא לבטל את חיי משפחתו. כל הנדרים שהוא נוטל על עצמו מצטמצמים למספר דברים:

יין - הנודר על עצמו נזירות אסור לשתות יין ושכר. ענבים וצימוקים נכללו באיסור: "...וענבים לחים ויבשים לא יאכל", ובקיצור, כל הקשור בענבים, מהחרצנים ועד קליפת הענבים (זג).

שער - כל ימי הנזירות חל עליו איסור להתגלח או להסתפר - "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו".

פרשת נשא

טומאה - אסור לו להיטמא למתים ואפילו בלזיוות אביו ואמו אסור לו להשתתף. בסוף ימי הנזירות הוא מתגלח ומסתפר ומביא קרבנות לה'. ביניהם גם קרבן חטאת המזכיר לו שמטרת ההתנזרות הייתה להתרחק מן החטא שרביץ עליו.

מן הנזיר שקידש את עצמו מדעתו ורצונו, אנו עוברים אל הכוהנים שהתקדשו על-ידי צווי הקב"ה. ברצותו לברך את עם ישראל עושה זאת הקב"ה באמצעות הכוהנים המשרתים בקודש. ומהי הברכה?

"יברכך ה' וישמרך" - ברכה לפרנסה ושמירת הרכוש. "יאר ה' פניו אליך ויחונך" - ה' יראה לאדם פנים שמחות ויתן לו חן. "ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" - ה' יכבוש את כעסו ופניו יהיו נשואות אל עם ישראל, שעל שלומו הוא ישמור.

בסיום הפרשה מתואר בהרחבה סדר הבאת קרבנות שנים-עשר הנשיאים, ראשי השבטים, לכבוד חנוכת המזבח. לאחר שמשה סיים את תהליך הקמת המשכן, היו הנשיאים הראשונים שהקריבו את קרבנותיהם.

בכל יום הקריב נשיא אחר את קרבנו וסדר ההקרבה נקבע לפי סדר המסע במדבר, הנשיא הראשון היה נחשון בן עמינדב, נשיא שבט יהודה, הוא האיש שקפץ ראשון למים בעת קריעת ים-סוף.

לאחר שנים-עשר יום בהם הקריבו הנשיאים את קרבנותיהם נכנס משה רבינו אל אוהל-מועד ואז נשמע קול ה' הקדוש יוצא מבין שני הכרובים (דמויי המלאכים) מעל ארון הקודש.

מה דיבר ה' עם משה-? על כך בשבוע הבא...

בירור הטומאה מהקדושה

הפרשה שקשורה ישירות למתן תורה, מדברת על בירורים עדינים שחייבים להיעשות בחיים שלנו ובתוכנו. ניקיונות על מנת להגיע למצב שנוכל לשאת את ראשנו ולהגיע בקומה זקופה אל מתן תורה.

פתיחה

פרשת 'נשא' תמיד נקראת או לפני שבועות או מיד אחרי. הפרשה ארוכה מאוד, גם בזוהר הקדוש היא ארוכה ומופיע בה המדרש הגדול, 'אידרא רבה'. אמרו המפרשים שיש בה כל כך הרבה תורה בגלל הסמיכות לחג מתן תורה, כמו מים הקרובים למקום נביעת המעין. לכן גם יש עליה הרבה פרושים בפרד"ס התורה. אחד הדברים שנתבונן בהם תוך כדי העיון בפרשה הפעם, הוא כמובן הקשר שלה לחג השבועות.

הפרשה פותחת, "וַיְדַבֵּר ה', אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר. נָשָׂא, אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קֹהֵת, מֵתוֹךְ, בְּנֵי לֵוִי--לְמִשְׁפַּחְתָּם, לְבֵית אֲבֹתָם. מִבְּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמַעְלָה, וְעַד בֶּן-חַמְשִׁים שָׁנָה--כָּל-בָּא, לְצַבָּא, לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, בְּאֹהֶל מוֹעֵד". כאן מופיע המפקד של בני לוי שמשה נצטווה עליו בסוף הפרשה הקודמת. מפקד שהוא חלק מהסדר המופתי, הסדר הראשתי של הבריאה, אשר דנו בו בפרשה הקודמת.

הפרשה מסיימת בענין יום סיום הקמת המשכן, "וַיְהִי בַיּוֹם כָּלֹת מֹשֶׁה לְהִקִּים אֶת-הַמִּשְׁכָּן", ומתארת את כל הקורבנות שהקריבו שנים עשר נשיאי השבטים ביום חנוכת המשכן. עד שהכתוב מסכם, "...זאת סִגְבַת הַמִּזְבֵּחַ, אֲסִרֵי הַמִּשְׁחָא אֹתוֹ. וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד, לְדַבֵּר אִתּוֹ, וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל-אֶרֶץ הָעֵדֻת, מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים; וַיְדַבֵּר, אֱלֹהֵי", הגילוי הכביר של קול השם בתוך המשכן, אותו קול שנשמע לכולם בהר סיני, אותו קול שישמע בלבבנו, אם נזכה, בחג השבועות הבא עלינו לטובה. בין שני העניינים המקודשים הללו, מופיעות פרשיות קטנות העוסקות בנושאים שונים - הרחקת מצורעים, זבים וטמאים ממחנה ישראל, פרשת וידוי ותשובה, פרשת אישה סוטה, פרשת נזיר, וברכת הכוהנים.

פרשת נשא

דבר מתמיה, כיצד נכנסו נושאים כמו צרוע וזב ואישה סוטה, בין שתי פרשיות העוסקות בקדושה הגדולה של הלויים עובדי המשכן ושל חנוכת המשכן והמזבח. אומר הרב שיינברגר שליט"א, אנו בתחילתו של ספר במדבר, תחילת המהלך של בניית עם ישראל במדבר. הפרשה היא פרשה של בירורים. בירור הטומאה מהקדושה, שהוא תנאי הכרחי לבנייה הרוחנית של האדם. ננסה לראות כיצד הדברים מקושרים זה לזה ואיזה לימוד יש לנו כאן לעבודתנו הרוחנית.

שם הפרשה

הפרשה נקראת 'נשא'. מה משמעות השם הזה עבורנו? אנו נמצאים מספר ימים ספורים מהמעמד הגדול של מתן תורה. ההכנות לקראת יום זה מרובות, כפי שצינו במאמרנו על חג השבועות. ההכנות באות על מנת שנגיע בקומה זקופה לקבל את התורה מחדש ביראה ובאהבה ובשמחה גדולה. נשיאת ראש מעידה על קומה זקופה, גם בגשמי וגם ברוחני.

בכל פעם כשאנחנו פותחים את ארון הקודש בבית הכנסת, אנו אומרים, "קומה ה', וַיִּפְצוּ אֵיכָבֶד, וַיִּנְסוּ מִשָּׁנָאִיךָ, מִפְּנֵיךָ" (במדבר י' ל"ה). מובן שלבורא אין גוף ואין לו דמות הגוף, זהו אחד משלוש עשרה העיקרים של האמונה היהודית. אם כן, מה הפרוש של פסוק זה, "קומה ה'"? מסביר הרב שליט"א, קומה זה לא מלשון לקום, אלא מלשון קומה, קומה שלמה, שלמות שהיא קומתו של ה'. בדרך הקבלה, קומה שלמה משמעותה שהכל מסודר במקומו - ראש, תוך, סוף. הראש זה ספירות חב"ד, תוך זה חג"ת וסוף זה נהי"מ.

כשאדם נקי ומרגיש שלמות, ראשו מורם. כשהקומה של הקדושה זקופה, לסטרא אחרא אין מה לעשות והם מתרחקים. הסטרא אחרא זה הצד המנוגד, הם מתרחקים משלמות. מקום אחיזתם הוא רק איפה שיש חסרון. כמו חיידיקים שבאים ומתלבשים במקום פצע פתוח בגוף, היכן שהקומה לא שלימה. הפרשה באה לתת לנו את הכוח לנשיאת ראש. המשך המפקד והסדר של עם ישראל בדמות העליונים עוזרת לנו לעורר את הסדר הפנימי בתוכנו, על מנת שנוכל לזקוף את הראש ולהגיע מוכנים לקבלת התורה בחג השבועות.

דין סוטה

מכל הנושאים שבפרשה, בחרנו דוקא להתמקד בנושא הסוטה, אולי דרכו נוכל להבין את הקשר בין כל הדברים שבפרשה והקשר לזמן זה בעבודה הרוחנית שלנו. בדורנו, לא פשוט לעסוק בפרשת אישה סוטה, מפני שהיא עלולה לעורר הרבה התנגדויות מצד כל מיני חלקים מבולבלים בנפשנו. אבל התורה היא נצחית וכל המהלכים והמקרים המתוארים בה, מרמזים גם על מהלכים בתוך תוכי הנפש של כל אדם, ואם כן, גם בפרשת סוטה יש לנו לימוד גדול והכרחי.

כתוב, "אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ, וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל. וְשָׁכַב אִישׁ אִתָּהּ, שִׁכְבַּת-זָרַע, וְנִגְעַל מְעִיבֵי אִישָׁהּ, וְנִסְתָּהּ וְהִיא בְטֻמְאָה; וְעַד אֵין בָּהּ, וְהוּא לֹא בְּתַפְשָׁהּ. וְעָבַר עָלָיו רוּחַ-קְנָאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ, וְהוּא בְטֻמְאָה; או-עָבַר עָלָיו רוּחַ-קְנָאָה וְקָנָא אֶת-אִשְׁתּוֹ, וְהִיא לֹא בְטֻמְאָה". במה עוסקת הפרשייה?

מדובר על איש שחשד באשתו שהתייחדה עם אדם אחר. בתחילה, הוא מזהיר אותה, מקנא לה. אך אם היא לא שומעת בקולו, אותו האיש מצווה לקחת אותה אל בית המקדש ולהביא אותה בפני הכהן. ביחד איתה הוא גם מביא קורבן שעורים. הכהן מזהיר את האישה שתתוודה ותעשה תשובה. אם היא עושה כן, מוחלים לה. אך, במידה והיא מכחישה, עושים לה את מבחן המים המאררים.

היו מביאים אותה אל שער העזרה בצד המזרחי ומייגעים אותה בהליכה, אולי תודה. היו מעמידים אותה שם בעזרה ומלבישים אותה בבגדים בלויים. היו מקבצים סביבה נשים שיראו את אשר יעשה לה ואם רצו הגברים לראות, גם כן התאפשר להם.

הכהן היה לוקח מים קדושים ושם בהם מעט עפר של בית המקדש, ומוסיף קצת עשבים מרים, משום שכתוב, "מֵי הַמָּרִים". לאחר מכן, היה לוקח פיסת קלף וכותב עליה את השם המפורש ושם את זה במים. הכהן היה מחכה עד שהכתב ימחה במים ואז היו קורעים את שמלת האישה במקום ליבה, קושרים את

פרשת נשא

בגדיה בחבל מצרי ופורעים את שערותיה. הכהן היה משקה את האישה במים המאררים. אם היתה טהורה לבעלה, היתה מיד מתעברת בזרע קדוש כמו נזיר. לכן, אומר 'בעל הטורים', סמוכה פרשת נזיר מיד לאחר פרשת סוטה. אך אם לא היתה טהורה כי באמת זנתה, היו המים עושים פעולתם והיו פניה מוריקות ועיניה יוצאות לחוץ, וגידיה מתנפחים, בטנה צובתת וירכיה היו נופלות ומתה מיד במקום, ר"ל. אגב, הפלא הגדול היה, שבאותו רגע שמתה, מת גם זה שזנה עימה, בכל מקום שהוא נמצא שם, ואף הוא מת באותה מיתה שלה. כתוב בילקוט ראובני, שהגימטרייה של תיבת 'המאררים' יוצאת פעמיים רמ"ח, כנגד פעמיים רמ"ח אברים שבאדם, שלו ושלה.

חטא במחשבה

בענין הסוטה, התורה מתחילה כאילו מדובר במקרה ודאי, "אִישׁ אִישׁ כִּי-תִשָּׁטָה אִשְׁתּוֹ, וַיִּמְעַל בּוֹ מַעַל". כל הפרשה מדברת כאילו ברור שזה המעשה שקרה. משהו בהתנהגות שלה מלכתחילה לא היה בסדר. הקנאה התעוררה בבעלה מפני שהיא התייחדה עם איש אחר, אלא שלא היה שם עד אחר לענין. אגב, חז"ל אמרו, שאם לאיש יש אישה סוטה, זה סימן שהגיעה לו אישה כזו בעקבות התנהגותו ומעשיו, ועוד חשוב שנדע, שאם הבעל לא היה נקי בעצמו מניאוף, אזי מבחן המים המאררים לא היה פועל והוא חטא בחטא גדול של מחיקת שם השם לשוא.

אמרנו פעמים רבות שתכלית הבריאה היא שרצה הבורא לעשות לו דירה בתחתונים, שהאור העליון ישכון בעולם התחתון בשלמות. אחד התנאים ההכרחיים לכך זוהי מידת הצניעות והימנעות מחטאי העריות. השכינה לא שוכנת במקום של גילוי ערוה וחוסר צניעות, אם בהתנהגות, אם מחשבה ואם בלבוש. נקודה.

אז מדוע התורה מדברת על האישה כאילו ברור שכבר חטאה? חז"ל אמרו, "מחשבה טובה (הקב"ה) מצרפה למעשה, מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה" (מסכת פיאה). אולם חז"ל אמרו שמחשבה של עבודה זרה כן מצטרפת למעשה, כמו שכתוב בפסוק, "לְמַעַן תִּפְשֵׁ אֶת-בֵּית-יִשְׂרָאֵל, בְּלִבָּם, אֲשֶׁר בָּזְרוּ מַעַל, בְּגִלּוּלֵיהֶם בְּלֵם" (יחזקאל י"ד ה'). אפילו שזה רק בליבם, הם נתפסים כאילו עשו את המעשה. אומר הרב שליט"א, למעול מעל, כמו שמעלה הסוטה, זה כאילו עבודה זרה. המחשבה הזאת נדונה כמעשה. אבל בכל זאת הקב"ה מרחם עליה ונותן לה דרך של תשובה. אם רק היה מחשבה ולא היה מעשה, אז היא שותה את המים המאררים, ויש לה רק את הבושות והביזיונות שבמעמד, כגון הפחד בכלל לשתות משקה כזה, אבל יש לה כפרה והיא נזרעת בזרע קדוש. התורה מדברת עליה כאילו עשתה, כי זה מעל, לבגוד בשלמות המשפחה ובשלמות כלל ישראל, כפי שנראה להלן.

כלל ישראל - חוסר בהירות

במקרה שהאישה כבר חטאה במעשה אז אין רחמים. צריך לקיים, "וּבְעֶרְתָּ הֶכֶּה, מִקִּרְבְּךָ" (דברים י"ט י"ט). אומר הרב שליט"א, כל הקושי בעולם הזה הוא חוסר בהירות. לא יודעים מי הוא טוב, מי הוא לא טוב, מי שייך לכלל ישראל, מי לא שייך, יכול להיות שעושה את העבירות הכי קשות ועדיין, "ישראל שחטא, אע"פ שחטא ישראל הוא" (מסכת סנהדרין). אז מאיפה יודעים מי יצא מכלל ישראל? הפרשות האלה מדברות על מפקד בני ישראל, השלמות של כלל ישראל. זה דבר קשה מאוד להחליט שמישהו יצא מכלל ישראל. יש כאלה שהמעשים שלהם מראים שהם לא מכלל ישראל ויש כאלה שהמעשים שלהם כל כך חמורים שהמעשים עצמם מוציאים אותם מכלל ישראל.

בפרשה שלנו יש את הענין, "וַיִּשְׁלַחוּ מִן-הַמִּטְבָּח, כָּל-צִרוּעַ וְכָל-זָב; וְכָל, טָמֵא לְבָפֶשׂ". יש כאלה שצריך להרחיק אותם מהמחנה. שואל הרב שיינברגר שליט"א, מה אנחנו עושים בזמן שאין בית מקדש ואין את כל ההלכות האלה? בכל זאת יש כאלה שצריך לשלוח אותם מן המחנה. אותם אנשים נגררים אחרי מעשים שמוכיחים שהם לא מכלל ישראל. אנו חיים בתקופה של בירורים גדולים בנושא הזה. ממשיך הרב שליט"א, מי שמכלל ישראל אוהב ממש את כל מה ששייך לשם ישראל. שם ישראל זה תורת ישראל, כנסת ישראל, עם ישראל, ארץ ישראל. אלה ששונאים את הכל, עושים הכל נגד התורה,

פרשת נשא

נגד השם, נגד עם ישראל, ונגד ארץ ישראל. הם הוציאו את עצמם מכלל ישראל. ברור שאין להם חלק ונחלה בבית ישראל. האנשים האלה הם יחידים וצריך לקיים בהם, "וּבְעֶרְתָּ הָרַע, מִקֶּרְבְּךָ". אין הרבה כאלה. במעשה שלה, הסוטה הוכיחה את עצמה שמעלה מעל ופגמה בקדושה של עם ישראל. היא לא רק פגמה בשלמות של עם ישראל, אלא גם בשלמות המשפחה ועל כן את אותה אישה צריך לבער מקרבנו.

מצבים עדינים

אומר הרב שיינברגר שליט"א, יש מצבים מאוד עדינים בחיים. מצבים שבהם בשר ודם לא יכול להחליט בעצמו מה לעשות. השיפוט הדק להחליט אם היא אישה כשרה או לא כשרה. לפעמים הלב מרחם על האישה, על הילדים, על המשפחה, אף על פי שהוא רואה שבאמת היא טמאה, הוא לא יכול להחליט. לפעמים להפך, הפנים שלה עושים עליו כזה רושם מגונה שהוא לא יכול לשפוט שום צד לכף זכות. בדברים רגישים, רק הקב"ה יכול להחליט. כמו במכת בכורות, "וְעִבְרָתִי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם, בְּלִילָה הַזֶּה, וְהִכִּיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם..." (שמות י"ב י"ב), אני עברתי ולא מלאך. אלא הקב"ה, הוא היחיד שיכול לעשות הבחנה בין בכור מצרים לבכור ישראל. "וְלֹא-יְהִי בְכֶם גִּגַּף לְמַשְׁחִית" (שם). המלאך המשחית גם כן רצה לעשות את ההבחנה. אבל עם כל היכולת הבחנה של מלאך, הוא היה עלול לבא אל בתי ישראל.

בפרשת סוטה, שצריך לעשות את ההבחנה הדקה הזאת. מה שעושה את ההבחנה זה השימוש בשם הויה בתוך המים המאררים. הוא עושה את ההבחנה אם היא טהורה או לא טהורה. הרי כל הסימנים מראים שהאישה הזאת לא טהורה, אף התורה מדברת עליה כך עוד לפני המבחן. אז שם השם יעשה את המבחן הזה ואז זה ייצא מדויק.

ידוע מהחיד"א זצ"ל, סיפור, שבא אליו מישהו להתלונן על אשתו שהיא סוטה. היא הכחישה את הכל. אבל עיניו הטהורות של החיד"א ראו שיש פה משהו. הוא הזהיר את האישה ואמר לה שיש לה ברירה להודות. אם לא, הם יצטרכו לעשות לה מה שעשו עם סוטה. זה יהיה אותו סיפור. האישה לא רצתה להודות והוא הלך והוציא ספר תורה. קרא את פרשת סוטה וכמו שכתוב, כך קרה עם האישה הזאת. אומר הרב שיינברגר שליט"א, זה הכח של צדיקים שהם יכולים להביא את התורה אל המעשה כמו בשעה שהיה בית מקדש. הם יכולים למשוך את אותו הכח ע"י התורה. זה שהוא קרא, זה כבר עשה את הפעולה.

שלמות המשפחה

דיברנו על השלמות של כלל ישראל, אולם השלמות הזאת מתחילה בבית היהודי פנימה, בכל משפחה ומשפחה, כפי שנראה בדבריו של הרב להלן.

שלמות שם הויה מופיעה במבנה המשפחה היהודית. איש ואישה זה פעמיים אש, ונכנס בהם ה' ו-ה' של תחילת שם הויה. אחרת הם רק אש. הבן והבת זה ו' ו-ה' האחרונים של שם הויה. הו' זה הבן וה-ה' זאת הבת. אומר הרב שליט"א, משפחה יהודית שהולכת בדרכי התורה יש לה את שם הויה בבית. האישה הסוטה שמועלת מעל, זה לא רק מעל בבעל שלה, אלא מעל, כביכול, בבורא עולם. לכן הוא צריך לקחת את הנקמה באישה הזאת. שם הויה ייקח את הנקמה.

כמו שהיא בלבלה את הסדר של שם הויה ככה יבולבל הסדר של שם הויה על המים. מצירוף בסדר ישר, י-ק-ו-ק, המעיד על רחמים, האותיות יתהפכו לסדר הפוך, ק-ו-ק-י, צרוף המעיד על דין. זה להט החרב המתהפכת, שמתהפכת מרחמים לדין. אבל אם היא עושה תשובה, אז אף על פי שהיא פגמה במחשבה, ע"י התשובה שלה יסתדר שם הויה. יחזור שם הויה בקדושה ובטהרה לאותו בית, שיהיה בו שם הויה בשלמות. זאת הפרשה של סוטה.

הנשמה והגוף

אחרי שלמדנו הבטים שונים של פרשת סוטה, עדין נותרה השאלה, כיצד כל זה קשור אלינו, הרחק מבית המקדש, הרחק ממציאות רוחנית זו?

כתוב, "אִישׁ כִּי-תִשָּׂה אִשְׁתּוֹ". ידוע שהתורה היא נצחית וגם פרשת סוטה מרמזת על מהלך פנימי בכוחות

פרשת נשא

הנפש של כל אדם. מובא בספר 'צפנת פענח' בשם הבעל שם טוב זיע"א שהענין הפנימי בפרשיה זאת הוא שהאישה הסוטה מרמזת על החומר והגוף, שעל ידם נוטה וסוטה האיש, הנשמה, מדרך הישר. האיש אינו יודע באיזה דרך יבחר, האם להקשיב לגוף או לא. העצה של הרמב"ם היא שאם אין לו דעת להכריע איזה דרך הטוב, ילך לתלמידי חכמים שהם רופאי הנפשות (הלכות דעות ב'). לכן כתוב בפרשה, "וְהָיָא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ, אֶל-הַכֹּהֵן", יביא את הבעיה שלו אל תלמיד חכם. "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּמַיִם קִדְּשִׁים", אלה הם דברי תורה והתורה מזככת את הגוף ונותנת כח מחודש לנשמה. "בְּכָל-יְהוָה", שהתלמיד חכם יתן לו דברי מוסר שיהיו לו לרפואה, אבל יתן אותם בדרך משל, כמו כלי חרס. זה אולי נשמע מוזר, אבל בכל אחד מאתנו יש את הכח של הסוטה - הגוף הגשמי שתשוקותיו ומאוייו מאיימים על שלמות הנשמה, על שלמות הדרך הרוחנית. לשם כך, הפרשה נותנת לנו עצה. אם הגעת למצב שאתה "חושד" בגוף שעומד לחבל בדרכך, תמצא תלמיד חכם, או רב, או צדיק, שיכול להשקות אותך במימי התורה. הגוף הסוטה יקבל את עונשו והנשמה תזכה בתולדות קדושים.

סמיכות הפרשיות

שאלנו על השייכות של פרשת סוטה דוקא בתוך כל ענייני הקדושה של המשכן והלויים העובדים בו. עכשיו אולי ניתן להבין זאת. ביום הכיפורים, בשיא הקדושה, בתפילת המנחה, לפני הנעילה, אנו קוראים בתורה חלק מפרשת 'אחרי מות', אזהרה חמורה על ענין העריות. במעמד של כמעט מלאכים, לבושים בלבן, אחרי יממה של צום והתעלות, אנו קוראים על איסורי ניאוף ותועבה. התכלית היא להזכיר לנו דוקא במעמד זה, את הצד הבהמי שבאדם, שנדע להיזהר ולהישמר, דוקא כשאנו רוצים להתקרב אל הקדושה בחיינו. אפשר שגם כאן בפרשה שלנו, ענייני הצרוע, הזב והטמא, ענין האישה הסוטה והנזיר, מעוררים אותנו לאותה תזכורת. תמיד קיים הסיכון שהאדם יפול אחר הצד הבהמי שבו, אבל אם אני רוצה להפוך למשכן טהור, לעבוד בקודש, עלי לברר את הצדדים האלה מתוך עצמי.

תשובה

אמרנו בתחילה שהפרשה כולה עוסקת בענייני ברורים, להפריד את הטומאה מהקדושה. כתוב בפרשה, "וַיִּדְבֹר ה', אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר, אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֵלֶּם, לְמַעַל מֵעַל בְּה'; וְאִשְׁמָה, הַגִּפְשׁ הַהוּא. וְהַתְּדוּ, אֶת-חַטָּאתֶם אֲשֶׁר עָשׂוּ". התורה מדברת על ענין של תשובה, ויודוי. בזוהר הקדוש של הפרשה מופיע מאמר ארוך הנקרא 'מאמר התשובה', מומלץ לעיין בו. חלק מענין התשובה זה הוידוי, "וּמוֹדָה וְעֹזֵב יִרְחָם" (משלי כ"ח י"ג), מודה מלשון וידוי. יש ענין גדול של בירור בוידוי. האדם מברר את עצמו. הוא אומר אני חטאתי. כתוב, "הַגִּבִּי נִשְׁפָּט אוֹתָךְ, עַל-אֲמָרְךָ לֹא חַטָּאתִי" (ירמיהו ב' ל"ה). עיקר המשפט הוא על זה שאומר לא חטאתי. אומר הרב שיינברגר שליט"א, יש דין למעלה ודין למטה. אם אדם עושה את הבירור למטה ואומר, חטאתי, הוא מודה בחטא, עושה וידוי ואחר כך הוא מבקש רחמים. הקב"ה מוחל לו. אבל לפני שהדברים מתבררים אי אפשר לטפל בהם. זאת מחלה שאוכלת ולא יודעים איך לגלות אותה. הוידוי זה גילוי המחלה ואז יש בירור, יש תשובה והתשובה מתקבלת. אפשר לקחת רגע אחד אפילו באמצע אחד הימים הקרובים, למצוא איזו פינה שקטה, ולהתוודות, לברר בפנים את החלקים הלא נחוצים ולהוציאם החוצה, על מנת להגיע נקיים יותר לחג הגדול הקרב אלינו. חשוב לזכור את הכלל של הקבלה - אין אור בלי כלי. אם הכלי שלנו פגום, איך נוכל לקבל בו אור. כלי פגום הוא מקור משיכה לסטרא אחרא. מי שמכין את עצמו ככלי שלם, או לפחות משתדל בכיוון, מכין מקום בו יכול להתגלות האור של מתן תורה.

השעור מוקדש לרפואת לימור בת עדנה בתוך שאר חולי עמו ישראל

השעור מוקדש לעילוי נשמת הרב אברהם בן יהודה צבי זצ"ל, חנה שני בת שרה סרח ז"ל, גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.

פרשת נשא

יברכך ה' וישמרך (ו,כד)

מעשה בבחור מבוגר, שהגיע לפירקו. ניגש אל המשגיח, הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל ואמר: "אני מבקש רשות לצאת וללמוד מקצוע". מקצוע קודש, כתיבת סת"ם: ספרי תורה, תפילין, מזוזות.

נשאל: "מדוע?" ענה הבחור: "אני מקווה להתארס בקרוב, ואנשא בשעה טובה, ואצטרך לפרנס משפחה, שתגדל במשך הזמן. מן הדין שיהיה לי מקצוע מכניס".

חקר המשגיח: "ומי אומר שתתארס בקרוב. אולי תשאר רווק ותוכל להמשיך ללמוד בלי טירדה?"

נרעש הבחור: "מה פירוש! הרי: "מה' אישה לאיש", הזיווג כבר נגזר מן השמים!"

"אהה", השיב המשגיח. "ומי אומר שהמשפחה תגדל ויהיו לך ילדים, אולי תהיו חלילה חשוכי בנים, ומשכורת הכולל תספיק למחייתכם...?"

נרעש הבחור, מדוע חוזה לו המשגיח שחורות? וענה: "ה' יעזור, ויהיו לנו בנים! למה לחשוב אחרת?" והוסיף: "אני מבקש שהרב לא יפתח פה לשטן". רק זה חסר לו, שתהיה זו "שגגה היוצאת מפי השליט"...

"אכן", מיהר המשגיח להסכים עימו. "אבל מי אומר שהמקצוע שתלמד יהיה מקצוע מבוקש ומכניס - כלום חסרים מובטלים חסרי תעסוקה...?" "חשכו עיני הבחור: "למה לחשוב כך, ה' יעזור שתהיה פרנסה!" קרא במחאה.

חיך המשגיח, ואמר: "ישמעו נא אוזניך מה שפיר מדבר! אתה נזקק לעזרת ה' במציאת שידוך, בלידת בנים, ובמציאת מקום עבודה. ובבריאות, ובאושר, ובמה לא. אז דווקא בסוג הפרנסה רוצה אתה לעזור לו, וללמוד מקצוע פלוני?! מוטב יהיה אם תמשיך ללמוד בהתמדה, ובכך תמשוך עליך את חסד ה', ויעזור לך בידו הרחבה...!"

מעשה שהיה הוא, ונספר אף את סופו, אותו בחור שב לספסל הלימודים, וה' עזר והתארס, וה' עזר והתחתן, וה' עזר ונולדו לו ילדים, וה' עזר והוא נושא כיום במישרה תורנית חשובה, נערץ על ידי תלמידיו ובני הקהילה!

אבל מאותו בחור - אלינו. ואף כאן נפתח בסיפור. מעשה שהיה לפני כמאתיים שנה. קבוצת חסידים התאגדה לנסוע אל הצדיק רבי מרדכי מצ'רנוביל זצ"ל ולשבות בצילו. באו בדברים עם עגלון יהודי, שיסיעם.

נרתע: והיכן ישהה בשבת? הרגיעוהו: "נדאג לך לאכסניה!"

חקר: "והיכן אוכל,?" אמרו לו: "איתנו, על שולחנינו תסעד!"

הסכים. הגיעו לצ'רנוביל, והכל היה חדש עבורו: התפילות הנלהבות, שולחן השבת של הרבי, אוירת הכיסופין של הסעודה השלישית. אבל מיד לאחר ההבדלה זירז את הנוסעים עימו: "מהרו ובואו!"

אמרו לו: "התאזר בסבלנות! עתה נכנסים אנו אחד אחד, לקבל ברכת פרידה ולהתברך מפי הרבי".

פרשת נשא

נאנח בהשלמה. הוסיפו ואמרו: "ראה! אנשים נוהרים ממרחקים כדי להתברך, ואתה כבר כאן, מדוע לא תכנס?"

באמת, מדוע לא. הדריכוהו כיצד לכתוב פיתקה, ועמד עימם בתור. לבסוף התברכו כולם, התכנסו, עלו לעגלה ויצאו לדרך. העגלון נהג בסוסים, והחסידים העלו רשמים. זה התפעל מדברי התורה, חזר עליהם בסילודין וחבריו הרחיבו את הדברים. זה נזכר בניגון החדש, וחבריו החרו והחזיקו אחריו. זה גילה מה הדריכו הרבי בשעת הפרידה, בקצרה: כל אחד ורשמיו.

לפתע נשמע קול העגלון מדוכנו: "חסידים! מה שאני קיבלתי כאן, איש מכם לא קיבל!"

תמהו לדברים. פתח וסיפר: כשהתייצבתי לפני הרבי, הצגתי עצמי: "איני חסיד. אני העגלון".

"ניחא", השיבני הרבי, וחקר: "מהו סדר יומך?"

חקרתי לכוונתו: "ביום שיש בו נסיעה, או ביום שאין בו נסיעה."?

השבתי: "ביום בו אין נסיעה עולה אני לבית הכנסת להתפלל במניין, ונשאר לאחר התפילה לומר תהילים ו'מעמדות'. שהרי עיתותי בידי. לומד אני גם פרק משניות, ושב לביתי לארוחת בוקר. אחריה, הולך אני לשוק. לראות, האם תזדמן נסיעה קצרה וארויח כמה פרוטות. הזדמנה, מוטב. ואם לאו, עולה אני לבית הכנסת למנחה וערבית ושיעור תורה, ושב הביתה לאכול ולישון. זה סדר יומי ביום בו אין נסיעה".

"וכשיש נסיעה?" חקר הרבי. "אה, כשיש נסיעה הכל משתנה! קם אני מבעוד לילה למשוח את הגלגלים בעיטרן, להכין צידה לדרך ומספוא. עם אור ראשון מתייצב אני אצל הנוסע ואנו יוצאים לדרך. כשאני עוצר להאכיל את הסוסים אני 'חוטף' תפילת שחרית, ותפילת מנחה מתפלל אני על אם הדרך, בשובי לעת ערב מתפלל אני ערבית, אוכל ושוכב לישון..."

"זה סדר יומך, במלואו?" תמה הרבי. "כן", השבתי.

"תמהני", אומר הרבי. "יהודי קם משנתו, ואינו אומר 'מודה אני'..."!

"ודאי", אישרתי. "מודה אני, ונטילת ידיים, וברכות השחר... אלו דברים שאין צורך להזכיר!"

- "ויהודי הולך לישון, בלי ברכת 'המפיל'..."! "המפיל, וקריאת שמע שעל המיטה - הן יהודי אני!" מחיתי.

"כך... ובכן, שמע ואספר לך סיפור", אמר הרבי.

מעשה בבעל מלאכה עני, מטופל במשפחה גדולה. בדוחק התפרנס מיגיעו, גילגל חובות פעוטים, חי מהיד לפה -
"כמוני, רבי!" קראתי.

הרבי התעלם, והמשיך: "הבת הגדולה בגרה, והיהודי בא בדברים עם אשתו: עוד מעט יתדפקו השדכנים על דלתנו, ישאלו כמה הכנו לנדוניה, ואין לנו פרוטה לפרוטה" &- "כך אמרתי לזוגתי!" התפרצתי.

פרשת נשא

אבל הרבי ממשיך: אמרה האישה: "רבות חשבתי על כך, ולבי דווה. הבאת לזרות מלח על פצעי"? אמר לה: "חלילה וחס, אלא שחשבתי על עצה, להקדים תרופה למכה. תני לי רשות ואסובב בעיירות לצורך 'הכנסת כלה', זה יתן מטבע וזה שתיים, ופרוטה לפרוטה תצטרף" ... אמרה: "בשום פנים ואופן!"

"מדוע?" תמה. אמרה: "לא די לי בצרותי, עוד אהיה עגונה? אתה תסתובב בעולם הגדול, ותשכח שיש לך אישה ומשפחה. ובינתיים תגיע הבת לפירקה, והאב איננו, נעלם..."!

הבין לחששה, והבטיח: "לא אצא אלא לסבב קצר. בתוך שנה, אהיה כאן חזרה!"

שמעה, ונחה דעתה. קיבל ברכתה ויצא לדרך. נשא חן בעיני הבריות, וקבץ פרוטה לפרוטה. המיר את הפרוטות במטבעות כסף ואותם בדינרי זהב, ולאט לאט קיבץ נדוניה הגונה. עברו עשרה חודשים, וזכר הבטחתו. עשה דרכו חזרה, וצרורות הכסף בידו: דינרי זהב, מטבעות הכסף ופרוטות הנחושת.

בערב שבת קודש, יומיים לפני תום המועד, מצא עצמו בעיר הסמוכה ליישובו. מסעו עומד להגיע לקיצו. שאל היכן יוכל להתאכסן בשבת. אמרו לו כולם: "פלוני הגביר, מכניס אורחים מאין כמוהו. אגף מיוחד להם, ומקבלם בכבוד מלכים."! הלך אצלו, והתקבל בשמחה. העשיר הנחהו לחדרו, ואמר לו שירגיש כבביתו. השבת התקרבה, ועימה דאגה: מה יעשה בצרורות כספו? תמיד נושאם הוא עימו, ובשבתות החביאם במקומות סתר. אבל כאן, בבית זר הוא. משרתים מסתובבים, ואורחים נוספים. אין לבטוח באיש!

פנה לחפש את בעל הבית, ושאל האם יוכל להפקיד אצלו את כספו.

"בשמחה!" ענהו העשיר. "אשים את צרורותיך בכספת שלי!"

מסר לידידו את הצרורות, וחש כי אבן נגולה מעל ליבו.

השבת נכנסה, והתלווה אל מארחו לבית הכנסת. פני המארח קרנו באור קדושת השבת. רק בתפילה הבין האורח, שתתכן סיבה נוספת לשמחה: מה עשה, באיזו שטות נתקף! שנה שלמה מכתת הוא רגליו, אוסף פרוטה לפרוטה, עתיד בתו מוטל כאן על הכף, והוא מסר את כל הכסף לאדם זר, בלא ליטול קבלה! איזו קלות דעת, נמהרות חפזות! מי לא היה שמח, אם היה נופל לרשותו אוצר כזה בלא טירחה!

כבר לא היה יכול להתכוון בתפילה, פזור דעת היה בקידוש, והאוכל נתקע בגרונו בסעודה.

כל השבת היה מוטרד, ואך יצאה השבת מיהר אל המארח: "האוכל לקבל את כספי חזרה?"

ואשר יגור, בא! המארח דחהו בקש: "מה החיפזון? נשוב הביתה, נבדיל על היין, ניטול ידיים למלווה מלכה..."

בקושי טעם כזית. כעל קוצים ישב. לאחר ברכת המזון שב ושאל: "האוכל לקבל את כספי חזרה?"

להפתעתו, ענה המארח: "ודאי! הגיע הזמן! המתן, ואלך להביאו!" האמנם יביא?!

המארח חזר, ושלוש הצרורות בידו. עיני האורח אורו. אך, רגע אחד, האם לא החליף את תכולתם?

בידיים רועדות פתחן, צרור אחר צרור, ונחה דעתו: מן האחד ברקו מטבעות זהב, מן השני הבהיקו

פרשת נשא

מטבעות הכסף ובשלישי נצצו מטבעות הנחושת. הכל כשורה. ואז הבין. אילו היה המארח מכחיש את קבלת הצרורות, איזו מהומה היה מקים! לא, אינו יכול להסתכן בכך, להכתים את שמו הטוב, ואילו היה מחליף את מטבעות הזהב בנחושת, איזו מחאה היה משמיע! לפיכך, מה עשה? רק נטל דינה מפה, ומעה משם... חשב שמעשהו לא יתגלה אלא כעבור זמן... אבל האורח ידע בדיוק כמה מטבעות היו בכל צרור! נטל את צרור דינרי הזהב, ושפכם על השולחן. לעיני המארח, שלא יוכל להכחיש. בלהיטות מנה - והמספר תואם. לפחות זה. שב והכניסם לשקית. & עתה הגיר את מטבעות הכסף, מנה בקדחתנות, ונחה דעתו. גם כאן לא חסר דבר. הושיט ידו לשקית השלישית - והנה חש חבטה בזרועו.

המארח הניח ידו בתקיפות, ואמר: "במחילה, ר' יהודי - עד כאן!"

נשא עיניים תמהות, והמארח אמר: "ומה, כסבור היית שאין עיני בראשי? שלא ראיתי פיזור דעתך בתפילה, לא ראיתי מועקתך בסעודות השבת, ולא חשבתי בבהילות שבקולך כשביקשת את כספך? הרי אין לך אלא הסבר אחד: שחשדתי כגנב...! לא, אל תכחיש, אך לא דנתיך לכף חובה. אוצרך הוא, ואני איני מוכר לך. מדוע תתן בי אמונך? כשמסרתי לך את הכסף, פתחת את השקיות בלהיטות, והבנתי לחששך. כשהגרת את הזהובים לשולחן ומנית בקדחתנות, לנגד עיני, לא נפגעת. זכותך להרגיע חששך. אחר כך מנית את מטבעות הכסף, והכל כשורה. אבל בבואך למנות את מטבעות הנחושת, זו כבר פגיעה..."

וכי מה סבור אתה, שבמטבעות הזהב לא שלחתי יד, את מטבעות הכסף החזרתי במלואם - ובפרוטת נחושך אעשקך...?"

- "ובכך, מה דעתך", פנה אלי הרבי לפתע - "צודק המארח, או לא?"

"ודאי שהוא צודק", עניתי. "הן כבר הוכיח שטוב ומטיב הוא, וצדיק וישר! עוול הוא לחשוב בו עתה, ופגיעה בכבודו לעשות זאת לנגד עיניו!"

"ובכן", אמר הרבי, "הבט נא וראה. בכל ערב, בקריאת שמע שעל המיטה, אומר אתה: 'בידך אפקיד רוחי'. מפקיד אתה ביד הבורא את היקר לך מכל, את חיך. קם בבוקר, ומודה: 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמתי בקירבי'. 'דינרי הזהב' הוחזרו בשלמותם. עתה סופר אתה את מטבעות הכסף: 'ברוך אתה ה', פוקח עוורים'. הראייה כתיקנה. 'ברוך אתה ה', מתיר אסורים. זוקף כפופים. המכין מצעדי גבר', הכל על מכונו. גם מ'דינרי הכסף' לא נפקד דבר. אבל כשזה מגיע לפרנסה, ל'דינרי הנחושת', אינך סומך עליו... לא תוכל להתפלל במניין כהוגן ולומר פרק & תהלים לאחר התפילה, כי הפרנסה תברח... חייב אתה לצאת לדרך עם אור ראשון, ולהתפלל תפילה חטופה על אם הדרך... אמנם חז"ל אמרו, כי 'מי שנותן חיים קוצב מזונות'. אבל אתה אינך רגוע: מזונות נתן, ופרנסה - מי יודע..."

"והבטחתי לרבי - סיים העגלון - שמעתה אתפלל בכל יום במניין! אימרו לי, איפוא, האם לא קיבלתי כאן יותר מכולכם...?"

וזו, למעשה, ההדגשה בברכת כוהנים - הידיעה ש"אני אברכם": יברכך ה', וישמרך. יאר ה' פניו אליך ויחונך. ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום!"

זה ההבדל שבין גוי ליהודי. בין ברכת עשיו לברכת יעקב. בעשיו נאמר: "הנה משמני הארץ יהיה מושבך, ומטל השמים מעל". יהיה, כמעצמו. בלא איזכור שם שמים, אבל בברכת יעקב נאמר: "ויתן לך האלקים מטל השמים ומשמני הארץ"! לדעת שהוא הנותן. ולבטח לא יקפחנו אם נתפלל במניין בניחותא, ונוסיף

פרשת נשא

עוד שיעור תורה! .

אין לנו הרבה כאלה

חייל טרי באחד מארגוני הטרור בעולם פתח את סליק הנשק במפקדה, מולו נצצו רימונים רבים מסודרים בשורות. הוא נטל רימון מבריק ושחרר לאיטו את הנצרה.

המפקד שהבחין במעשיו צרח בהיסטריה: "אתה נורמאלי? זה יתפוצץ!"

"לא נורא המפקד, השיב החייל בשלווה, "יש לנו הרבה כאלה..."

"ברכת כהנים" המופיעה בפרשתנו הינה מתנה נשגבה שקיבלו הכהנים, לא פחות מאשר הינה ברכה נעלית עבורנו, הישראלים. מדוע קיבלו הכהנים מתנה זו בנוסף לכ"ד מתנות כהונה בהן זכו?

ובכן, לא רבים מודעים לכך, שתפקידם העיקרי של הכהנים הינו הפצת ולימוד התורה לשאר חלקי העם. מקור הדבר הינו פסוק מפורש בפרשה האחרונה בספר דברים: "וירו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, רק לאחר מכן מופיע תפקידם המשני: "ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך."

המפרשים ראו בכך קשר ברור לעובדה שדווקא צאצאיו של אהרן הכהן הממונים על לימוד התורה בעם ישראל - הם הם המופקדים והממונים לברך את העם. התורה היא מקור השפע בעולמנו זה, ובעולמות העליונים הנסתרים מעינינו, העיסוק והלימוד בה - הם מקור הכח והיכולת לברך ולהשפיע טוב לזולתנו. זהו גם סוד כוח הברכות של גדולי ישראל המשנות את סדרי הטבע חדשות לבקרים.

בימים אלו שהשיח הציבורי גועש ורותח על לומדי התורה וחובשי ספסלי בית המדרש שכביכול אינם "נושאים בנטל", ברצוננו למקד מעט את העדשה לנשיאה האמיתית בנטל הביטחון הלאומי.

נשוב מעט אחורה בזמן, הימים היו ימי ראשית השלטון הישראלי בארץ הקודש, ראשי ומנהיגי הציונות שאפו בכל ליבם שנושאי דגל התורה יצטרפו לפעולותיהם החלוציות להגנת העם והמולדת, אך אלו האחרונים סירבו לשומעיהם לשרת במקום שבו התורה לא מקבלת ערך. ראש הממשלה דוד בן-גוריון, הפציר בעסקנים החרדים שיקבעו לו פגישה עם גדול הדור שישב בבני ברק רבי אברהם ישעיהו קרליץ - החזון איש.

החזון איש סירב בתחילה לפגישה אך לבסוף הסכים. הרבה נאמר באותה פגישה טעונה, אנו נדלג לחלק הנוגע לנו: "מדוע אינכם נושאים עמנו בנטל, כך תהא רה"מ, "הרי אם נהיה כנים לרגע, בלי צבא יהודי בארץ ישראל - לא יהיה בידכם דבר לעשות בעת התקפה ערבית רצחנית. כלום תצאו לשדה הקרב וגמרות בידכם.?!"

החזון איש חיך וענה: "הרשה לי, רה"מ, לספר באוזניך סיפור שסיפרה לי אמי בילדותי. זעליג העגלון יצא בחורף הקר והמושלג עם סחורתו לכיוון היריד, הדרך התארכה וזעליג רעד על מושבו מצינת הלילה. לפנות בוקר הבין זעליג שאם לא יעשה מעשה במהירות אוזניו עלולות לקפוא מקור ובפעם הבאה שיגעו בהן - ינשרו ממקומן. קפץ ממושבו בחזית העגלה, חפץ מעט שלג קר בכפות ידיו וכפי שלימדתו סבתו המנוחה שפשף את אוזניו בשלג עד שחזרה זרימת הדם לוורידיו.

פרשת נשא

"כששב זעליג לביתו, סח לרעייתו את כל אותו מעשה ואמר לה: בר מזל שנסיעתי התקיימה בחורף, תארי לך שהייתי נוסע ליריד בקיץ - מהיכן הייתי מוצא שלג לשפשף את אוזני הקפואות.???"

בן-גוריון לא יכל שלא ללעוג לתמימותו של העגלון, אך משהבין את המסר הדק והחד יצא בשתיקה רועמת מהחדר.

אנו נשים את הדברים על השולחן: מי ששואל היכן תרומתם של לומדי התורה לצה"ל - כמוהו כזעליג העגלון ששכח שבקיץ אין שלג וממילא האוזניים לא קופאות. לימוד התורה היא, מונע את הצורך בקיומו של צבא! וכמו שהובטחנו בתורה: "אם בחוקתי תלכו... וחרב לא תעבור בארצכם."

זוהי השקפתנו וזוהי אמונתנו. ההיסטוריה הוכיחה לא אחת ש"נצח ישראל לא ישקר" והבטחותיו של בורא העולם אינן זקוקות לראיות נוספות ממה שהוא שולח לנו ברצונו מעת לעת. גם הצבאות שהיו קיימים בעם ישראל אצל מלכי יהודה וישראל היוו רק ביטוי למאמר חז"ל: "אין סומכים על הנס", ואין צורך להרחיב שהם היו מיוסדים על קדושה וטהרה ולא עברו שם חלילה וחס על איסורים חמורים כשבת וצניעות.

ומכאן לטענתם של אותם חכמים- בעיני-עצמם שהחליטו להגביל את מכסת לומדי התורה בטהרה לכמות קטנה של עילויים בטענה ש"לא נורא, יש לנו הרבה כאלה." חוץ מהעובדה שמספרית הם לא צודקים ואנו עוד נמצאים במינוס מבחינת הלומדים שלהם אנו זקוקים על מנת שיהיה "שוויון בנטל" בין לימוד התורה לשירות בצבא, בל נשכח: כל בחור שיוצא מהישיבה ונצרתו תישלף, גורם נזק רוחני לא רק לעצמו אלא אף לכל הסובבים אותו.

איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל (במדבר ה' י)

ואומר רש"י במקום: "מה כתיב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיה אם אתה מעכב מתנות הכהן חייך שתצטרך לבא אצלו להביא אליו את הסוטה".

בעל ה"פנים מסבירות" מסביר שכתוב במסכת מעשר שני פרק ה' משנה י"ג שבזכות המעשרות מתברכים בבנים ובנות, א"כ מי שלא מעשר הינו חשוך בנים. וכבר ידועה עצתה של חנה (אם שמואל הנביא) שהובאה במסכת ברכות דף לא: "אמר ר' אלעזר אמרה חנה לפני הקב"ה רבש"ע אם ראה - מוטב (הכוונה אם תראה את צרתי ותתן לי בן מוטב), ואם לא תראה - אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה (הכוונה שמכיון שאסתתר ישקוני מי סוטה) ואי אתה עושה תורתך פלסתר שנאמר ונקתה ונזרעה זרע". ע"כ מכיון שלא יהיו לו בנים בגלל אי הבאתו את המעשרות ממילא אשתו תצטרך לבא אל הכהן לשתות מי סוטה.

ואפשר עוד לומר שחז"ל אומרים על הפסוק ואיש את קדשיו לו יהיה שמי שלא נותן מעשרותיו אל הכהן סופו שישראו לו רק עשירית מתבואתו, א"כ כשיהיה דוחק בעיני הפרנסה בביתו אז תהיה המריבה בביתו ויבוא לחשוד את אשתו ויביאה אל הכהן.

אלה פקודי משפחת הקהתי וגו' על פי ה' ביד משה (ד,לז)

אלה פקודי משפחת הקהתי וגו' על פי ה' ביד משה

פרשת נשא

ולהלן (פסוק מה) גבי בני מררי ג"כ אמר קרא ביד משה, אמנם אצל בני גרשון לא נאמר ביד משה, ויש לבאר דהנה עבודת בני מררי היתה שמירת המשכן ובני גרשון היו השוערים ובני קהלת היו משוררים, ובגמ' (תמיד כו, א) איתא שמשה היה מן השומרים ועוד מצינו (ערכין יא, ב) שמשה היה ג"כ מן המשוררים, וקי"ל (ערכין שם) משורר ששיער חייב מיתה, ולפ"ז ממילא כיון דלבני קהת ומררי מצי משה להצטרף כתיב ביד משה ומשא"כ אצל בני גרשון דל"מ להצטרף.

ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ למחנה כאשר דבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל (ה,ד)

ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ למחנה כאשר דבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל

יש לעורר בכפילות הלשון מה שחזר ואמר כן עשו בני".

ונראה עפ"מ"כ הרמב"ן (שה"ש פ"ד פי"א) דבמצוות עשה כגון שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה וכו' מכין אותו עד שתצא נפשו ומשא"כ במצוות ל"ת לוקין רק ארבעים, ע"ש. (וכ"כ בקצוה"ח במשובר ס"ג ע"ש. אמנם דעת הר"ן (חולין קלב, א) דגם בל"ת מה שלוקין ארבעים הוא דוקא אחר עשיה אך בשעת עשיה אם אינו פוסק מלעשות ג"כ מכין עד שתצא נפשו ע"ש). והנה בשילוח טמאים יש עשה ולא, עשה דויצא אל מחוץ למחנה ולא דלא יטמאו את מחניהם, ובמנח"ח (מצוה שס"ב) כתב דמלשון הרמב"ם משמע דהעשה קאי רק על שילוח ממחנה שכינה, אך לגבי מחנה לוויה וישראל בזה איתא רק ללאו דלא יטמאו, ולפ"ז י"ל דרישא דקרא קאי אמצות עשה דשילוח וזהו ויעשו וגו' וישלחו אותם אל מחוץ למחנה והיינו שכופין על מ"ע ולכן שלחום ממחנה שכינה, וחזר ואמר כן עשו בני"י שקיימו גם הלאו דלא יטמאו וגו' לצאת אל מחוץ למחנה לוויה וישראל, רק שבזה אין כופין ולכן לא נקט לשון שבני"י שילחום כדנקט קודם גבי המ"ע.

והתוודו את חטאתם אשר עשו (ה,ז)

מסופר: איש פשוט אחד שגר בירושלים היה סובל לפני פטירתו יסורים רבים ולא יכול היה למות, כשבאו אליו אנשים לבקרו, לא ביקש מהם דבר, כי אם שיתפללו את ה' שיקח את נשמתו ולא יסבול יסורים נוראים כאלה, והיה גוסס ומתעורר לתחיה, ושוב גוסס, וחוזר חלילה.

בין המבקרים אותו היה אדם אחד שביקש ממנו שיספר לו את כל פרק חייו ומה שעבר עליו מימי נעוריו ועד עתה, התחיל לספר ובתוך הדברים סיפר שהיה בליזענסק, כשהזכיר האיש את העיר ליזענסק עלתה מחשבה בלב האיש המבקר ושאל אותו, אם היה על קברו של הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, החולה השיב בתמיהה, וכי אפשר להיות בליזענסק ולא להשתטח על קברו של אותו צדיק.

אם כן אמר האיש, מובן הדבר, רבי אלימלך כתב בצוואתו, שכל מי שיפקוד את קברו מובטח לו שלא ימות בלא תשובה, ובכן זו העצה היעוצה לך, תאמר וידי ותעשה תשובה, עשה החולה כן ומיד נפטר.

ואיש את קדושו לו יהיו (ה,י)

ואיש את קדושו לו יהיו

פירש"י לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יבואו ויטלום בזרוע, ת"ל ואיש את קדושו לו יהיו מגיד

פרשת נשא

שטובת הנאתן לבעלים.

תימה דהא בקרא דהכא מיירי רק במתנות כהונה, וא"כ מנא לן למדרש דין טובת הנאה אף במתנות לוויה, ולומר שהדין כן דא"א ליטלן בזרוע, ובאמת שבספרי לא כתיב כי אם מתנות כהונה, ולא הוזכר כלל מתנות לוויה, אך הרי האמת היא דגם במתנות לוויה טובת הנאה הוי לבעלים, ודוחק הוא לומר דנילף בבמה מצינו דהא יש כמה פירוכות בזה, וכגון כהא דאמרי' (ביבמות עג, ב) אדרבה תרומה לא ממעיטנא שכן מחפ"ז מיתה וחומש ואין לה פדיון ואסורה לזרים, ומה"ט א"א ללמוד מתרומה למעשר לחומרא. וכמו"כ ישנם חומרות שיש במעשרות שאינם בתרומה, וצ"ע.

וביותר יל"ד דהא כל במה מצינו שלא נדרש בחז"ל אין אנו יכולים לדרשו מדנפשו, וכמו שמפורסם משמיה דהגר"ח (בקדושין י, ב) דשלח לו בן עזאי מוחזקני בך שבקי אתה בחדרי תורה, ולדרוש ק"ו אין אתה יודע, ולכאורה מה צריך להקדים דהוא בקי בחדרי תורה, הא אדם דן ק"ו מעצמו, אלא דאף שכאו"א יכול לדון ק"ו, ומ"מ לידע שאין פירכא צריך להיות בקי בחדרי תורה.

דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל (ה,יב)

דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם איש איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל

יש לדייק מהו שאמר ב' פעמים איש, ובגמ' (סוטה כז, א) מרבי' מינה לרבות אשת חרש, ובתוס' שם כת' דעיקר קרא לא איצטריך אלא לאוסרה לבעל ולבועל ע"י קינוי זה, אבל משום לפוסלה מכתובתה לא צריך קרא דהא אפילו רשב"ג דאמר בכתובות דכתובת אשה דאורייתא לאו ממש דאורייתא וכו', אלא תנא דנקט כתובה מילתא אגב אורחיה קמ"ל דעוברת על דת צריכה התראה להפסיד כתובתה.

וקשה דהא משכחת לה היכא דחייב מן התורה, וכגון בנתחייב בפירוש כתובה דהוי כשאר חיובים שאין צרכים לכך למקרא, וא"כ נוקי בכה"ג ונימא דדברי הגמ' יהיו כפשטותן.

ונראה, דהנה קי"ל (כתובות קא, א) דנשים שאמרו חכמים שאין להן כתובה יש להן תוספת דמתנה בעלמא יחב לה בחיבת ביאה, ובחלקת מחוקק (סקט"ז א) כתב לדון דאפילו חייבי כריתות שאין קידושין תופסים בהן מ"מ תוספת כתובה יש להן משום חיבת ביאה.

עוד איתא התם דעוברת על דת וחברותיה אין להם כתובה ואף לא תוספת, ויש להבין חילוק הדבר, מדוע עוברת על ד"ת אין לה אף תוספת, ואילו אלו שאין להם כתובה יש להן תוספת.

ויסוד החילוק בין הדברים י"ל, דבמקום שלא נתחייב מלכתחילה אמרינן דמ"מ נתחייב תוספת משום חיבת ביאה, אבל במקום שהיתה התחייבות מלכתחילה גם על כתובה, וכגון בעוברת על ד"ת דרק לבסוף נשתנה דינה ונפקע חיובו בזה אמרינן דהכל נפקע, דהרי גם כתובה הוה חייב ונפטר, ה"נ דינא אתוספת דתנאי כתובה ככתובה, (עיין בר"ן כתובות שילהי פרק אלמנה).

וא"כ נראה דזה נאמר לאחר שתיקנו דין כתובה ודינו שהחיוב יפקע בעוברת על ד"ת וכו', א"כ ה"נ דחיוב תוספת נפקע, אבל כשאנו באים לדון בעיקר חיוב התורה שלעולם אין חיוב כתובה מה"ת, ורק הוא נתחייב מעצמו, א"כ חיוב זה הוה כהתחייבות תוספת שהוא מחמת ביאה, וא"כ היאך קאמר דקאתי קרא להפסידה כתובתה, דמה טעם תפסיד הרי היה כאן חיבת ביאה, ושפיר ביארו התוס' דאזלי על איסור בעל ובעל.

פרשת נשא

ואמרה האשה אמן אמן (ה,כב)

יל"ד בכפילות תיבת אמן.

ונראה דהנה קודם כתיב (לעיל פסוק כא) בתת ה' את ירכך נפלת וגו' ומשמע נופלת מעט מעט ואח"כ אמר ובאו המים וגו' ולנפיל ירך שיש במשמע נופלת בבת אחת

והביאור עפ"מ דאמרו ז"ל (סוטה כב, ב) דאף דפעמים זכות תולה לה ואין נופלת ירכה תיכף בביאת מים, אך אפ"ה לבסוף מתנוונה ומתה באותה מיתה ע"ש, וזה דכתיב קודם נפלת שיש במשמע מעט מעט והיינו כשאינה מתה תיכף באותה מיתה, ואח"כ אמר ובאו המים וגו' לנפיל, תיכף בביאת מים לאשר אין זכות תולה לה. ואפשר דלכן אמרה אמן אמן ב' פעמים גם לקבל הקללה באופן שאין זכות היינו תיכף וגם אם זכות תולה, לקבל לבסוף ע"י הבאת מים השתא.

והשקה את האשה את מי המרים המאררים ובאו בה המים המאררים למרים (ה,כד)

ובגמ' (סוטה ז, א) מבואר דההשקאה היתה בשער נקנור, ובס' מנחה חריבה הק' מדוע לא נכנסה האשה אל תוך העזרה, ואין לומר דחיישי' שמא תמות מחמת המים, שהרי בשעה שהיתה מתחלת לשתות את המים והמים היו מתחילים לפעול בה היו מוציאים אותה מיד כדי שלא תפרוס נדה ותטמא את העזרה (כמבואר לקמן כ, ב).

ובאמת נחלקו רש"י ותוס' (קידושין נב, ב) דרש"י כתב שנשים אין נכנסות בעזרה, והתוס' חולקים וסוברים שנשים מותרות להכנס, וכתבו התוס' שם שהסוטה והנזירה נכנסות בעזרה להניף, ולא מצינו בשום מקום שהסוטה נכנסה להניף, ולהכי לא נכנסה האשה משום שהיה מגלה את ליבה וסותר את שעה אינו כדאי לעמוד בעזרה.

ויש להביא בזה דברי הגמ' (בנזיר מה, א) שאף שבנזיר נאמר וגילח פתח אהל מועד, אין הפירוש שמגלחו בעזרה, כיון שגילוח בעזרה דרך בזיון הוא, ועל כרחך יש לפרש את הפסוק וגילח פתח אהל מועד שהוא מגלח על השלמים שנאמר בהם פתח אהל מועד.

ולפ"ז יש לומר שהסוטה שלא נאמר בה פתח אהל מועד פשיטא שאין לעשות את מעשה הסוטה בתוך העזרה משום שדרך בזיון הוא.

והשקה את האשה את מי המרים המאררים ובאו בה המים המאררים למרים (ה,כד)

והשקה את האשה את מי המרים המאררים ובאו בה המים המאררים למרים

ובגמ' (סוטה ז, א) מבואר דההשקאה היתה בשער נקנור, ובס' מנחה חריבה הק' מדוע לא נכנסה האשה אל תוך העזרה, ואין לומר דחיישי' שמא תמות מחמת המים, שהרי בשעה שהיתה מתחלת לשתות את המים והמים היו מתחילים לפעול בה היו מוציאים אותה מיד כדי שלא תפרוס נדה ותטמא את העזרה (כמבואר לקמן כ, ב).

פרשת נשא

ובאמת נחלקו רש"י ותוס' (קידושין נב, ב) דרש"י כתב שנשים אין נכנסות בעזרה, והתוס' חולקים וסוברים שנשים מותרות להכנס, וכתבו התוס' שם שהסוטה והנזירה נכנסות בעזרה להניף, ולא מצינו בשום מקום שהסוטה נכנסה להניף, ולהכי לא נכנסה האשה משום שהיה מגלה את ליבה וסותר את שעה אינו כדאי לעמוד בעזרה.

ויש להביא בזה דברי הגמ' (בבזיר מה, א) שאף שבנזיר נאמר וגילח פתח אהל מועד, אין הפירוש שמגלחו בעזרה, כיון שגילוח בעזרה דרך בזיון הוא, ועל כרחך יש לפרש את הפסוק וגילח פתח אהל מועד שהוא מגלח על השלמים שנאמר בהם פתח אהל מועד.

ולפ"ז יש לומר שהסוטה שלא נאמר בה פתח אהל מועד פשיטא שאין לעשות את מעשה הסוטה בתוך העזרה משום שדרך בזיון הוא.

ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע (ה,כח)

ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע

דתניא ונקתה ונזרעה זרע שאם היתה עקרה נפקדת, דברי רבי עקיבא, אמר לו רבי ישמעאל אם כן יסתרו כל העקרות ויפקדו, וזו הואיל ולא נסתרה הפסידה, אם כן מה תלמוד לומר ונקתה ונזרעה זרע, שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח, נקבה יולדת זכרים, קצרים יולדת ארוכים, שחורים יולדת לבנים (סוטה כו, א).

הקשו שם התוס' (בד"ה אמר) 'תימה ור' ישמעאל לימה ליה לנפשיה, יסתרו כל יולדות בצער וילדו בריוח, וזו הואיל ולא נסתרה הפסידה'.

והנה יש להקשות בגוף המאמר, דאטו ברשיע עסקינן על אשה שתסתר בכוונה ותגרום למחיקת השם, והנראה בזה, דהנה איתא בגמ' דדוד ביקש להשקיט את מי התהום שעלו ואיימו להציף את כל העולם ע"י שיטיל את שם המפורש לתוכם, ולא ידע אי דבר זה שרי, ופשט לו זאת אחיתופל מק"ו, ומה לעשות שלום בין איש לאשתו מותר למחוק אם השם, הכא לא כ"ש. ופירש"י דהאי להטיל שלום היינו בכדי שתהיה מותרת לבעלה ולא יצטרך לגרשה.

והנה קיי"ל, דאשה ששהתה עם בעלה עשר שנים ולא ילדה צריך לגרשה. מעתה י"ל, דבוודאי לא ס"ד דכל אשה שאין לה ילדים תסתר בכוונה, אלא איירי בכה"ג שעומדת להתגרש מבעלה, דהשתא תסתר ואף שתגרום למחוק את השם. יהיה שרי כדי לעשות שלום בין איש לאשתו ושלא יצטרך לגרשה.

השתא אתיא שפיר, דרבי ישמעאל הקשה לר"ע דלדבריה דשרי לאשה שאין לה ילדים יש להקשות דא"כ כל אשה תעשה כן, אך לדברי רבי ישמעאל איירי באשה שיש לה כבר ילדים אלא שילדה בצער דהשתא תלד בריוח, והשתא אין להקשות דכל אשה שיולדת בצער תעשה כן, כי לכך לא היה שום ס"ד דיהיה מותר להסתיר ולמחוק את השם כדי ללדת בריוח. ורק בדיעבד לאחר שהינא לה ונסתרה זוכה ללדת בריוח, אך לכתחילה לא היה צד בעולם שיהיה מותר לעשות כן, ולכן לא קשה השתא על דברי רבי ישמעאל מידי.

פרשת נשא

מיין ושכר יזיר (ו,ג)

מיין ושכר יזיר

ובגמ' נזיר [ג,ב] מיין ושכר יזיד ההוא מיבעי ליה לאסור יין מצוה כיון הרשות, מאי היא קידושא ואבדלתא, ומק' הרי מושבע ועומד מהר סיני, אלא כי הא דאמר רבא וכו'.

וברש"י ביאר קושית הגמ' דהלא בשבועה אין אפשר לבטל את המצוה. וכן פירשו התוס' הקו' דקידושא ואבדלתא דאורייתא ואיך תחול עליו הנזירות. אולם התוס' הקשו על פי' זה. ובסו"ד כתבו וז"ל לכן נראה לר"ת דגרסינן בתמיה וכי מושבע ועומד מהר סיני כלומר למה לי קרא מיותר דנהי דקידוש היום דאורייתא על היין לאו דאורייתא, דזכרהו על היין אסמכתא [הוא], והשתא משני כגון שנשבע וכו'. ויעוין בתוס' בפסחים [קו,א ד"ה זכרהו] דכתבו שם בסוף דבריהם וז"ל ועוד מצינו למימר דקידוש על היין דבר תורה, אבל הא דאמר המברך צריך שיטעום זהו רק מדרבנן. ומצוין כאן בהגהות על התוס' [נזיר] לעוד תי' כעין דברי הר"ת עיי"ש.

והנה זקני הגרב"ד זיע"א כשבא לישיבת וולאזין צעיר בימים התעוררה שאלה בישיבה בדברי התוס' בפסחים שנקטו שלא צריך טעימה מדאורייתא, האם הוא אפי' בגונוי שאינו ראוי לשתיה מצד המקדש, והוא משום דשתיית היין לא הוי חלק מדין הקידוש כלל, או דמ"מ ודאי ראוי לשתיה בעינן דבאינו ראוי לשתות מחסר כלפי המקדש בעצם הכוס המונח לפניו, ורק דבפועל השתיה אינו עיכובא בקיום הקידוש.

ורצה אחד מבני הישיבה להביא ראיה כהצד הראשון מדברי התוס' בנזיר, דבהגהות מציין שאם בקידושא לא צריך טעימה, אין כאן חסרון דמושבע ועומד, ולכאורה הרי ראוי לשתות בעי ובלא זה הוי חיסרון בכוס, וא"כ שוב מגרע בשבועתו ומושבע ועומד הוא ואמאי חל השבועה. אלא ע"כ דמה שלא צריך טעימה מדאורייתא הפשט הוא דלא צריך כלל ראוי לשתות, וחפצא דהקידוש הוא על מציאות כוס של יין ולא תלוי בשתיה כלל, והלכך שפיר בשבועתו אינו מבטל מצוה וחל השבועה.

ואמר בזה הגרב"ד זיע"א להפריך את ההוכחה, דהנה מבואר שחלוק נדרים משבועות כשבא לבטל את המצוה, דבנדרים חלה ובשבועה לא חלה, והוא משום דבשבועה חלות איסורו הוא על הגברא, וכיון דגברא מושבע ועומד לקיים את המצוה, נמצא דחלות שבועתו בדבר שמושבע ועומד ואינו חלה, משא"כ נדרים חלות איסורו הוה איסור חפצא, וא"כ איסורו מחיל על החפצא, ואלא דממילא הגברא נאסר בחפצא, ולכן בגוף חלות נדרו שהוא על החפצא אין כאן שום ביטול של מצוה בדבר שמושבע ועומד, ורק בתוצאה כיון דהחפצא נאסרו נמצא שמתבטל המצוה, במה שאין לו עתה לגברא היכי תמצי לקיים את המצוה, אבל כיון שהוא עצמו לא נאסר בעצם גוף קיום המצוה, לא חשיב שבנדרו מבטל את המצוה גופיה, וכמו בשבועה דשם שמחיל על עצמו האיסור א"כ הוא עצמו נאסר בקיום המצוה והרי מושבע ועומד שאין יכול לחול עליו.

ומעתה אמר הגרב"ד זיע"א דכאן בכוס תלוי בזה אם הטעימה הוי חלק מהמצוה אם לאו, דאם גוף הטעימה הוי חלק מהמצוה נמצא כשאוסר בשבועה על עצמו בטעימה, אוסר על עצמו דבר שהוא מצווה ומושבע ועומד ולא חלה שבועתו. אכן אם הטעימה אינו לעיכובא ואינו חלק מגוף קיום המצוה, א"כ אף דבעינן ראוי לשתיה ובאינו ראוי מחסר בכוס, מ"מ כאן כבר החיסרון הוי רק בכוס שלפניו והיינו בחפצא של הכוס, ולא בעצם המצוה כמו אם בעי טעימה דשם אוסר עצמו בשתיה שהוא קיום מצוה, ונמצא דכאן האיסור נהי' רק בהחפצא של הכוס דמחסר כוס לקידוש, וא"כ הוי מבטל רק בהיכי תמצי של הכוס, והוה דומה לנדר באם הי' אוסר עליו הכוס שלא מחשב דמבטל מצוה, אלא רק גורם שלא יהי' לו היכי תמצי לקיום המצוה, וזה לא חשיב שמחיל על עצמו בדבר שהוא מושבע, וה"נ אף שהוא בשבועה שהוא מחיל על

פרשת נשא

הגברא, מ"מ החיסרון שיוצא בכך הוא רק בחפצא שמחסר בכוס ולא בעצם גוף המצוה, ולכך השבועה חלה כמו בנדר.

ונשאל רבינו ראש הישיבה שליט"א [והק' כן בשו"ת יהודה יעלה חלק א' יו"ד סי' ש"ז] על קושית הגמ' בנזיר דמושבע ועומד כו' לפירושו של רש"י, דלכאורה למ"ד חצי שיעור מותר מן התורה לא קשיא, דלגבי האיסור נזיר בעינן שתית יין רביעית ולגבי קידוש מהני טעימה מלא לוגמיו, וא"כ אפי' על היין דאורייתא וצריך טעימה מ"מ אף דאוסר עצמו ביין בנזירותו, לא מבטל בזה קידושא שיכול לטעום מלא לוגמיו, ועדיין לא עבר על איסור נזירותו. והי' צריך לומר כצדדא דלעיל דאף דלא צריך שתי' רביעית מ"מ ראוי לשתי' בעי שיוכל לשתות את כל הרביעית, דבל"ה מחסר בעצם כוס היין וככוס בלא יין דמיא. אולם לדברי הגרב"ד זיע"א הדרא קושיא דמכיון למעשה לא צריך לשתות את כל הרביעית, א"כ אף דראוי לשתי' בעינן, אמנם זה לא חשיבי שמבטל את המצוה, וכדבריו דראוי הוי רק בהחפצא של הכוס ולא על גוף הגברא, דממילא לא חשיבי שמבטל על עצמו בדבר שהוא מושבע ועומד, והדרא קושי' לדוכתא.

דבר אל אהרן ואל בניו לאמור כה תברכו את בני ישראל אמור להם (ו,כג)

דבר אל אהרן ואל בניו לאמור כה תברכו את בני ישראל אמור להם

וילפינן בכ"ד דברכת כהנים בעמידה אפילו בגבולין, דמה משרת בעמידה אף מברך בעמידה. ויושב פסול אפי' בגבולין.

והקשה הקרן אורה דמאי גרע נשיאות כפים בגבולין מהקרבה בבמה דקמ"ל דדוקא לפני ה' בעינן לעמוד ולשרת ולא בבמה, וא"כ נדמה ברכת כהנים בגבולין לבמה ויהא מותר לברך שם בישיבה.

ואין לומר דלמקדש לא איצטריך קרא, דבלא"ה אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד, וא"כ ע"כ דקרא קאתי לגבולים דבעינן בעמידה, דא"כ ה"נ בלשרת לפני ה' דילפינן דהוי בעמידה ומינה ילפינן לברכת כהנים, נמי לא בעי קרא דמקדש, דתיפו"ל דאין ישיבה בעזרה.

ונראה, דכיון דברכת כהנים אינו עבודה דהרי מבואר (במגילה כד, א) דבע"מ וטמא נושאים כפיהן, הרי שהוא הוקש רק לעמידה, א"כ יש כאן היקש בעצם ברכת כהנים בעמידה, ולא שברכת כהנים עבודה היא שנבוא ונאמר דתליא במקדש או בגדולים כמו עבודה דתליא במקדש או בבמה, אלא ברכת כהנים עצמה הוקשה לגבי עבודה ולא משום עבודה, וכן מבואר בפירוש בתוס' שלהי (מנחות קט, א ד"ה לא ישמשו) בשם תשובת רש"י שהיתה לו גירסא בגמ' אי מה משרת בע"מ לא אף מברך בע"מ לא, ת"ל לעמוד ולשרת לעמידה הקשתיו ולא לדבר אחר, והיינו דזה דין מיוחד בעמידה ולא שייכא זה לגדר עבודה, ומשו"ה אין לחלק בין מקדש לגבולין דבעינן שיברכו בעמידה.

ומה שהקשה הקרן אורה, דקרא דלעמוד ולשרת למאי אתי תיפו"ל דאין ישיבה בעזרה, יש שתירצו דנפק"מ הוא בעבר וישב דמצד אין ישיבה בעזרה לא פסל עבודתו וברכתו, משא"כ מצד דין עמידה בשעת עבודתו, הרי ברכתו ועבודתו פסולה. (ע' מל"מ פ"ו מביה"ב ה"ו).

ונראה עוד לתרץ דמצד ישיבה בעזרה הרי דוקא ישיבה אסורה, אבל סמיכה מותרת דסמיכה אינה לא כעמידה ולא כשיבה, וא"כ ליכא איסור סמיכה, וקאתי ריבויא מקרא דבעינן עמידה בשעת עבודה וברכה, היינו שיש דין עמידה וסמיכה שהיא לא כעמידה הפוסלת בה.

פרשת נשא

כה תברכו את בני ישראל (ו,כג)

רבנו אלעזר אזקרי (תלמיד האריז"ל) כתב בספר חרדים (פ"ד אות יח) שמצוה לברך כהן את ישראל שנאמר 'כה תברכו' וגו'. וישראל העומדים פנים כנגד פנים הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי בכלל המצוה. עכ"ד.

הנה חידש לנו שאע"פ שברכת כהנים לכהנים נאמרה כמפורש בכתוב, מ"מ הישראל ג"כ יש לו חלק במצוה, ומשמע ממש שותף במצות עשה. ויש להבין הלא הכהנים המה המברכים ועליהם מוטל המצוה.

אולם באמת גם הגאון ר' פנחס הלוי בעל ספר ההפלאה על כתובות (דף כד:): כתב תחילה מסברתו כן, שהישראלים ג"כ מצוה להם להתברך מן הכהנים, כשם שמצוה לכהנים לברך, וכן מצינו בכל מקום אע"ג דבתורה אינו מפורש הצווי אלא על העושה, מ"מ המצוה על שניהם כגון ב"יבום" שהמצוה על היבם, כמ"ש 'יבמה יבא עליה', והמצות עשה גם על היבמה. ושוב כתב שמצא כן בספר חרדים כנזכר. ועפי"ז מיישב מה שכתבו התוספות (שבת קיח: ד"ה אילו): לא ידע ר"י מה איסור יש בזר העולה לדוכן, אם לא משום ברכה לבטלה. ותמהו כולם הא איכא איסור בודאי, כמ"ש בכתובות (כד:). אבל להאמור ניחא, דכיון שישראל ג"כ מקיים עשה בברכתם של הכהנים, א"כ כשהוא עולה לדוכן, אינו עושה שום איסור, רק מפסיד מצוה "פנים כנגד פנים" (אבל ברכה לבטלה אין כי הכהן יברך). עכ"ד.

ועפי"ד החרדים וההפלאה הנ"ל עורר הגרע"י נר"ו בשו"ת יחיה דעת (ח"ה סימן טו) שכשם שהכהנים מברכים ב"עמידה" כמ"ש בסוטה (דף לח.). כן השומעים צריכים לעמוד, לפי שגם המה בכלל המצוה עשה. עכ"ד. ע"ש.

והנה יש מנהג נפוץ מדורי דורות שהאבות מניחים ידיהם בשעת ברכת כהנים על גבי ראש ילדיהם. ובאמת לשם מה צריך. והלא הכהנים הם המברכים ודי שיעמדו שם גדולים וקטנים ויאזינו. ונראה לי בס"ד כי הנה כיון שיש מצוה גם על הישראלים כמו הכהנים וצריכים להקשיב כנזכר, א"כ זה שייך בגדול שיכול להקשיב וחייב במצוות (ובכלל זה ברכת כהנים), אבל לא בקטן שאינו יכול ליתן כל כך לב ופטור מן המצוות. לכן נהגו שהאב מניח ידו עליו וכביכול עי"ז מעביר לו את הברכה, כדרך שאדם מברך את בנו.

ומעתה נלמד, שזה דווקא בגלל שהוא עדיין קטן, אבל כשגדל כבר והוא בר מצוה א"כ משתייך הוא במצוה כשם ששאר הציבור משתייכים ונכללים בברכה. ולפי"ז די לנהוג כן עד הבר מצוה ואין זה שייך אחר כך. וכן נהגתי עם בניי הי"ו. ושוב כשדיברתי אודות זה עם הגאון ר' יחייא טובול שליט"א, אב"ד ליואן - צרפת, שש לקראתי שגם הוא נהג כן, ונומיתי לו נימוקים והסכים עד לחדא.

ברם צריך להודיע, כי רבותינו הדגישו שכאשר מתברכים צריך פנים כנגד פני הכהנים. ולכן גם האב יפנה את פני הבן מול פני הכהנים.

וה' יתברך יקיים בנו כל הברכות, ובפרט 'וישם לך שלום', אמן.

כה תברכו (ו,כג)

בעניין ברכת כהנים:

אקדמות מילין-

דע, שכהנים או כהני דת היו מקדמא דנא עוד שנים רבות לפני הופעתו של עם ישראל על במותי ההיסטוריה. אנו מוצאים בפרשת 'לך-לך' בספר בראשית, את מלכי צדק מלך שלם שהתורה מכנה אותו "והוא כהן לאל עליון". ועוד אנו מוצאים בפרשת שמות את יתרו חותן משה שהתורה מעידה עליו שהוא

פרשת נשא

ואת הטף ואת העם שבשדות. את אותם אלה העוסקים ביישובו של עולם, ואותם ה' מברך ושומר "יברכך ה' וישמרך" וישם לך שלום וכל זה כדי לומר לך עד כמה מתרחבת לה ומתעצמת לה ברכתם של הכוהנים, המברכים את עמו ישראל באהבה.

ולמה? למעשה יש חובה לכוהנים לברך את עמו ישראל באהבה?

יתכן ואהבה ברמה גבוהה של קדושה אלוקית, יש בה אלמנט של ענווה והתבטלות כלפי העם. כי הם הכוהנים הם שליחי העם לפני האלוקים ושליח טוב חייב שתהיה בו אהבה מושלמת בקדושה הראויה ובענווה עצומה כדי שיוכל להעביר את הברכה הזו לעם ישראל & באופן היותר ראוי.

דע שהקב"ה הודיע לנו בתחילה שכשיצאנו ממצרים, כך: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". למעשה האידיאל הגדול הזה כנראה שיבוא לידי ביטוי & במציאות שלנו רק על ידי הכוהנים.

כמו שעם ישראל הם ככוהנים לעומת אומות העולם, כך הכוהנים הם שומרי משמרת עבודת הקודש במקדש לעומת כלל ישראל. בפועל, בחר ה' מתוך שנים עשר השבטים, את שבט לוי. שבט לוי אם כן הוא זה שיהיה המשמרת בקודש ומתוכו עוד הוציא ענף וגזע משובח אף יותר ורומם אותם מעל כל שאר העם ועשה אותם כוהנים.

הראשון שבהם הוא כמובן אהרון הכהן, אחיו של משה רבינו. וגם כמובן & ארבעת בניו של אהרון שהם: נדב, ואביהוא, אלעזר, ואיתמר, ומהם תימשך שושלת הכהונה עד כל ימי עולם. בפועל, נדב ואביהוא מתו לפני ה' בהקריבם אש זרה אשר לא ציווה אותם, ומכאן שאלעזר ואיתמר שהם כעת 50% מהם תיצא שושלת הכהונה ולמעשה & מאלעזר הכהן היו רוב הכוהנים גדולים במקדש, ומיעוטם במהלך הדורות, מאיתמר אחיו

יברכך ה' (ו,כד)

בי-ה שמו:

ברכת כוהנים משתרעת על פני 15 מילים. ובכל פסוק המילה השניה היא ה'. ושלושת שמות ה' הם בדיוק במילה ה' ובמילה ה' 5 ובמילה ה' 10 האם זה לא הקוד של "בי-ה שמו"???

ברכת כוהנים & בשם המפורש רק במקדש:

"ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם" תנו רבנן 'כה תברכו' בשם המפורש. וכן רש"י שם בשם הספרי'- יברכום בשם המפורש. הרמב"ם בפרק יד' בהלכות נשיאת כפים הלכה י' כותב- ואומר את השם ככתבו, והוא השם הנהגה באותיות 'הויה'. וזה הוא השם המפורש בכל מקום. ובמדינה אומרים אותו בכינוי, איך? באדנות. שאין מזכירים את השם ככתבו אלא במקדש.

ומשמת שמעון הצדיק פסקו הכהנים מלברך בשם המפורש, אפילו במקדש. ולמה? כדי שלא ילמוד אדם שאינו חשוב ואינו הגון. ולא היו החכמים הראשונים מלמדים שם זה לתלמידיהם ובניהם ההגונים אלא פעם אחת לשבע שנים, כל זה גדולה לשמו הנכבד והנורא. מי המברך? "ושמו את שמי" & תניא- אמר רבי שמעון בן לוי מניין שהקב"ה מתאוה לברכת כהנים? תלמוד לומר "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם".

ועוד למה נסמכה ברכת 'שים שלום' לאחר ברכת כוהנים? לפי שנאמר "ואני אברכם" ברכה של הקב"ה היא השלום, שנאמר "ה' יברך את עמו בשלום", לכן סמוכה היא לברכת הכהנים שגם היא מסתיימת בשלום. בפועל לאוזנינו הכוהנים מברכים, אך הברכה נובעת ויוצאת מהקודש פנימה מאת ה'. למה נבחר דווקא שבט לוי להיות משרת ה' בקודש?

כי שכשיעקב אבינו מתעורר מחלמו בבית אל מבקש כך: "וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך" ואם נחשב ונספור את בניו של יעקב לפי סדר לידתם מאחרון בניו בנימין שנולד אחרון אל עבר אחיו שגדולים ממנו, או אז & נמצא שהעשירי יהיה שבט לוי, ואותו הוא שמקדיש כ'מעשר' לעבודת הקודש.

פרשת נשא

אגב, ברכת כוהנים נאמרת בעוד מפגשים. למשל בערב שבת שם לפני הסעודה מברכים ההורים את ילדיהם בברכת כוהנים.
וכן לאחר ברית מילה ופדיון הבן, נהוג שהכוהנים מברכים את הרך (הנימול) בברכת כוהנים.

שנזכה שעוד בימינו תחזור העבודה לבית המקדש ונשמע משם את ברכת הכוהנים לכלל בית ישראל, בשם המפורש ושברכה זו עוד תלך ותתעצם בכמות ובאיכות, וה' יברך את עמו ישראל בשלום, בשלמות היותר ראויה.
אמן ואמן!

ואם לא נטמאה האשה וטהרה היא ונקתה ונזרעה זרע (ו,כח)

הנה פירש רש"י ממסכת ברכות ל"א ב' ובעוד כמה מקורות שאם לא נטמאה בסתירה זו, אחר כך כעדות שלא נטמאה אם ילדה קצרים יולדת ארוכים אם ילדה שחורים יולדת לבנים.

וכתב הרבי מילובביץ בליקוטי שיחות פרשת נשא תשי"ז וזה לשונו "איש ואשה על כל פרטיהם הם דוגמה לשורשם ממנו הם באים עד לשורשם הראשון הקדוש ברוך הוא כביכול וכנסת ישראל הנקראים בשם איש ואשה" עכ"ל.

אם כן שכך הוא הדבר בשורש כשנתבעה כנסת ישראל שעברה על התורה ולכאורה נסתרה הושקתה מי סוטה אך נסתבר שלא נטמאה כי כך שנינו במשנה מסכת נגעים פרק ב' "בני ישראל אני כפרתן הרי הן כאשכרוע לא שחורים ולא לבנים אלא בינוניים" & וכלומר אשכרוע צבע ממוצע של עור בין כל הצבעים ומאז שיצאנו לגלות הארוך הזה אחרי ימי התנאים והאמוראים נשתנו צבעי העור והשער והעיניים של בניהם של כנסת ישראל והקדוש ברוך הוא לכל שלל צבעי הקשת וזה עדות שלא נטמאה כנסת ישראל אף אחרי השקיית אותם מי סוטה. &

ושמו את שמי על בני ישראל (ז,כז)

הנה "ישראל" גימטרייה 541 ועם 5 האותיות והכולל 547 שהוא המספר הראשוני ה-101 (מספרים שלא מתחלקים שום חלוקה שלמה חוץ מבעצמם ובאחד) ו-101 הוא גימטרייה מיכאל שהוא כמו שאומרים הכוהן הגדול של המלאכים ולכן שייך בברכת כוהנים, והמספר 101 הוא המספר הראשוני ה-26 כגימטרייה השם של השם המפורש.

וכך על ידי הכוהנים נעשה "ושמו את שמי על בני ישראל" אותו שם שעולה 26.

כפות זהב שתיים עשרה מלאות קטורת (ז,פו)

יל"ע אמאי בכפות כתיב שהיו מלאות קטורת ומשא"כ אצל הקערות לא קתני שהיו מלאות סולת וצ"ב.

ורבי אליעזר משה מפינסק זללה"ה אמר לבאר, מה דכתיב (פסוק פד) זאת חנוכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל וגו', הרי שכולם הביאו את מנחתם ביום המשיחה אלא שאח"כ הקריב בכל אחד ביומו את קרבנו ומנחתו, והנה קי"ל (שבועות יא, א) סולת משקדש בכלי נפסלת בלינה, וא"כ לא מצו להביא הסולת עם הקערה ביום המשח, שהרי כל אחד המתין ליומו להקריב והיה נפסל בלינה, ולכן הביאו הקערות ללא סולת, אך קטורת שאינה נפסלת בלינה שפיר מצי להביאו מתחילה עם הכפות יחדיו, עכ"ד.

פרשת נשא

אמנם יעויין מש"כ תוס' (שם ד"ה הואיל) דגם קטורת משקדשה בכלי אפשר דמיפסלא מדאורייתא ע"ש, (ודלא כמש"כ רש"י שם שהוא מדרבנן). ולפ"ז שוב ל"מ להביא קטורת עם הכפות דמתקדש בכלי עי"ז ונפסל בלינה.

אלא דבעצם הקושיא י"ל עפמש"כ רש"י (מנחות ה, ב ד"ה שניהם מלאים) דסלת זו היתה מנחת נסכים (אמנם הכא פ"ז פי"ג פרש"י דאיירי במנחת נדבה וצ"ע). ולקמן (פסוק פז) כתיב כל הבקר לעלה וגו' שנים עשר ומנחתם, ואי איירי במנחת נסכים הרי להדיא כאן שמנה גם את הסולת.

כפות זהב שתיים עשרה מלאות קטורת (ז,פו)

יל"ע אמאי בכפות כתיב שהיו מלאות קטורת ומשא"כ אצל הקערות לא קתני שהיו מלאות סולת וצ"ב.

ונראה לומר, דהנה לעיל כתב רש"י (י"ד והוא מגמ' מנחות נ, א) מלאה קטורת, לא מצינו קטורת ליחיד ולא על מזבח החיצון אלא זו בלבד והוראת שעה היתה ע"כ, ועי' בתוס' ישנים (יומא נג, א ד"ה אע"פ) שכתבו דהוראת שעה היתה והקטירה במחתה כיון שהיתה על מזבח החיצון ע"כ.

ויש להבין אמאי צריכים היו להקטיר במחתה כיון שהם במזבח החיצון ולא במזבח הזהב, ונראה מבואר דדין הוא דהקטורת קרבה רק בכלי שרת, והיינו טעמא דאין קטורת נקטרת אלא על מזבח הפנימי, דלמזבח הפנימי דין כלי שרת אשר לא כן מזבח החיצון שהיה ממולא בעפר המשכן, ולהכי צריכים היו הנשיאים להקטירו במחתה שהיא כלי שרת, ומעתה יבואר הא דגבי הכפות כתיב מלבד מנינים גם שהיו מלאות קטורת, כיון שגם ההקטרה היתה ע"ג הכפות א"כ כל הזמן היתה הקטורת בכפות, ומשא"כ הסולת שהיתה בהקערות והמזרקים רק עד ההקטרה והכא דאיירי קרא בסיכום חנוכת המזבח שכבר הוצא הסולת והוקטרה ע"ג מזבח ושפיר נקט מנינם בלבד.

כל הבקר לעולה (ז,פז)

וצ"ב ממה דכתיב (לקמן פסוק פח) וכל בקר זבח השלמים, ויש לדקדק דגבי עולה הקדים בקר לעולה כלומר בקר המיועד לעולה ואפשר דאינו קדוש עדיין אך בשלמים משמע דקדוש הוא מכבר דכתיב בקר זבח השלמים,

ויש לבאר עפ"מ דאיתא (נדרים ט, ב) אמרו על הלל הזקן שלא מעל אדם בעולתו כל ימיו, מביאה כשהיא חולין לעזרה ומקדישה וסומך עליה ושוחטה, ע"כ. ואפשר דהכא נמי בעולה וחטאת דאית ביה מעילה הביאום חולין והקדישום קודם סמיכה, אך שלמים דלית בהו מעילה הקדישום קודם הבאה וזהו דאמר הבקר לעולה היינו חולין המיוחד לעולה ובשלמים כתיב בקר זבח השלמים דקדשו כבר קודם הבאה.

והנה לרבי ישמעאל דס"ל (חולין טז, ב) דבמדבר נאסר להם בשר תאווה ורק באופן שהביאו שלמים הותר לאכול בשר, בלא"ה אתי שפיר, דכיון ורוב הבהמות עומדים לשלמים שזהו צורך קבוע בכדי לאכול בשר לכך נקט בקר זבח השלמים דרוב הבקר עומד לשלמים וע"ש סופו נקראו בשר שלמים, אולם בעולה וחטאת שאין הם צורך קבוע שבאות על חטא נקט בקר לעולה שעתה יחדוהו לעולה.

פרשת נשא